

Ribagorça (BDC xxiii, 278), en tot cas a Benasc⁴ i a Lluagarres distingien entre *trigo* i *este blat* (assenyalant un camp).

De tota manera, en un sentit o en l'altre, el mot ha estat d'ús general en tot el domini lingüístic, sense excloure'n els parlars més extrems de Ribagorça ni cap part del País Valencià, on avui l'anota a Traiguera (maestr., nom que ve de *TRIDICARIA, i per tant és residu del ll. vg. TRIDICUM variant de *triticum*, que es conservà en mossàrab); és veritat que avui se sent en totes les comarques transalpàniques i transsucedàniques (llevat d'algun punt limítrof del castellà) però no ja a València i la seva Horta (MGadea, *T. del Xè* II, 153; I, 38), on s'empra *trigo*. Però encara que això ja s'esdevindria en el S. xv,⁵ no crec que a l'Horta això sigui un mossarabisme sinó una invasió posterior del castellà, provinent de les terres bladeres de Castella i de la Manxa.

Fora del català tenim el mot sobretot en oc. *blat* i francès *blé*, que són sens dubte tan antics com el català però no pas més. D'aquell s'assenyala ja molta documentació dels Ss. x-xii (Aebischer), en terres d'Oïl es troba el b. ll. *bladum* des de 818 i en alguns altres docs. de c. l'a. 1000, alguns d'ells més aviat noucentistes, i un cas isolat del femení *blada* apareix ja a l'Anjou a la fi del S. vii (*Formulae Andecavenses*). El sentit en aquest és més aviat 'collita', 'productes de la terra'; i en general en tots els textos de França d'aquest període primitiu és ben clar que és aquest sentit ample, mentre que l'específic de 'blat' no es registra en el Nord fins a 1100 i de moment hi resta encara en minoria; en el Migdia, fins al S. xii es troba predominantment el sentit de 'cereal' (en algun potser ja 'blat'), veg. els detalls en Aebischer.

En els parlars moderns del Midi, encara que l'accepció 'blat' és la més estesa, el sentit, com en el català pirinenc, s'ha concretat en molts llocs en 'sègol': el *TdF* diu que és «dans les Alpes, en Guienne et en Limousin», Béronie-Vialle (p. 347) ensenyen que era així en el francès local de l'Alt Lemosí (Corrèze); en gascó són molt extenses les àrees tant del mot *segle* com de *blat*, que a les Landes ocupa tota la faixa central del departament (uns dos terços del mapa de Millardet, 337, amb *segle* al NE. i tot al llarg de l'O.), enllaçant pel NO. amb la zona de Buch (Moureaux: «*blat*: blé, seigle»), per l'altra amb el gascó pirinenc, on el trobem en el Bearn (*ALF*, 1211) a Bigorra (ja antigament, a. 1403, *Livre Vert de Benac*, 65, 66), a la Vall d'Aura (Marsan, vocab. inèdit, p. 9) i a la Vall d'Arán, predominant més o menys sobre *séggle* a tota la vall (sobretot al capdavant i a la part alta, Coromines, *Vocab. Aran.*, p. 26).

En els parlars moderns de la langue d'Oïl, si bé significa generalment 'blat' hi trobem també molt estesa l'aplicació als altres cereals: el *sègol* sobretot, en els parlars de Valònia, del NO., de l'Anjou, dels Vosges i del domini franco-provençal; a l'ordi en dues zones bastant extenses de Normandia i dels Vosges; a l'espelta en parlars valons i ardenesos (*FEW*, 389b 1-10, 392a8f. i ss.). L'àrea del nostre mot s'estén, en-

cara, a molts dialectes d'Itàlia, però quasi només en la forma femenina *biada* o *biava* (també oc. *blada*, fr. ant. i dial. *blee*, poc estesos), aquella en algun autor antic (Ss. xiii-xiv), aquesta avui més estesa que aquella, tant en el Nord com a la resta de la Península, però amb una aparició tan intermitent, no sols en els textos sinó en l'àrea geogràfica, que en general tots estan d'acord que són formes importades de França quasi pertot, i pertot fomentades per un corrent lingüístic francès, que per tant no s'han de tenir gaire en compte per a l'etimologia.⁶

L'etimologia de *blat* i fr. *blé* ha constituït un cavall de batalla dels romanistes des del temps de Diez i ja abans. Es van emetre antigament diverses teories rebuscades o impossibles, amb poc èxit, i que avui ja ningú no gosaria defensar: bastarà, doncs, per a qui pensés insistir-hi remetre a la bibliografia aplegada i les raons donades per Wartburg (391a, § 4), M-Lübke (*REW*, 1160) i Prati. Han restat enfrontades les dues teories, germ. i cèltica, suggerides immediatament per la semblança material amb el germ. *blad* 'fulla' i el britònic *blawt* 'farina'. La germànica, que ja era vella en temps de Diez, defensada sobretot per Wartburg (*FEW* I, 389-92); la cèltica, que ja ve de J. Grimm, argumentada sobretot per Jud, en un treball tan informat, meditat i ponderat (*Rom.* XLIX, 1924, 405-11) que mereixia imposar-se;⁷ s'hi adheriren així mateix erudits tan seriosos com Aebischer, Moll (*AlcM*), J. U. Hubschmied (*VRom.* IV, 220), i aconseguí el vot d'autoritats tan grans en aquest terreny com Vittorio Bertoldi (*Studi Goriziani*, 1923, 93) i J. Pokorny (tan refractari a l'admissió de celtismes romànics en l'*IEW*, l'hi consagra, però, 716.33). Els partidaris de l'ètimon germànic observaren que el mot germànic comú a 'fulla', *blad* (al. *blatt*, etc., ja en alt-alemany antic, b-al. ant., ags. i esc. ant.), presenta en algun dialecte germànic altres accs. com 'florida, brotada' (en part amb lleus divergències vocàliques, algunes potser no originàries), ço que es presta a suposar que en fases germàniques arcaïques pogué designar altres productes vegetals (d'acord amb el vague contingut semàntic 'borronar, brotar, florir' de l'arrel indoeuropea *bhel-/bhle-* de la qual deriva aquest mot), i que realment hi ha testimonis que en anglo-saxó i en neerl. mitjà algunes vegades el mot apareix amb el sentit de 'collita, producte dels camps' i anàlegs.

Ja Diez (en un apreciable article, *Wb.*, 50-1) hi objectava el 1853 (1869): 1.ª que l'origen d'un mot agrícola, i tan bàsic com aquest, fóra un cas extraordinari que es trobés en el germànic; 2.ª l'escassa extensió d'aquest sentit en germànic en fa un magre candidat per a l'atribució a fases germàniques antigues, i 3.ª que era més probable, donada la força, constància i antiguitat del mot en diverses llengües romàniques cabdals, entre elles una d'influència tan vasta com el francès, que fos des del romànic que aquesta accepció es vagi transmetre a aquestes escadusseres aparicions germàniques, més aviat que a l'inversa (recordava el cas de *FRUCTUS* que apareix manllevat com a *frucht* ja en alt-alemany antic, anglo-saxó, etc.): per això ell i